

ПРОВЕРА ОСТВАРЕНОСТИ ИСХОДА ЗА ПРВИ РАЗРЕД

По завршетку првог разреда ученик ће бити у стању да:

НАСТАВНА ТЕМА: ФИЗИЧКА ГЕОГРАФИЈА

1. ИСХОД

- користи дигиталне картографске изворе информација и алате Географских информационих система

Основни ниво

Заокружи слово испред тачаног одговора. ГИС (Географски информациони систем) представља:

- а) технологију израде и коришћења школских географских карата у наставном процесу
- б) технологију сређивања података добијених пописом становништва
- в) технологију прикупљања, обраде, управљања, анализе и приказивања информација о простору

Средњи ниво

Заокружи слово испред тачног одговора. За израду једноставних географских карата користићеш софтвер:

- а) Adobe reader
- б) Microsoft Word
- в) Arc Gis
- г) Power Point

Напредни ниво

Објасни значај дигиталне картографије у свакодневном животу кроз два примера.

НАСТАВНА ТЕМА: ОБЛИК, ДИМЕНЗИЈЕ И КРЕТАЊЕ ЗЕМЉЕ

1. ИСХОД

- помоћу модела демонстрира облик и кретање Земље и анализира њихове последице

Основни ниво

Заокружи слово испред тачног одговора. Користећи глобус одговори на питање: Ако је у Београду данас субота и тачно време 20:00 часова, који је дан и колико часова је у Хонг Конгу?

- а) Дан недеља, време 2:00
- б) Дан петак, време 2:00
- в) Дан субота, време 21:00

Средњи ниво

Заокружи слово испред тачног одговора. Који су узроци смена годишњих доба?

- а) ротација и нагнутост Земљине осе
- б) спљоштеност Земље и револуција
- в) револуција и нагнутост Земљине осе
- г) ротација и револуција Земље

Напредни ниво

Заокружи слово испред тачног одговора. Слика приказује положај Земље у односу на Сунце на датум:

- а) 20. март
- б) 21. јун
- в) 22. септембар
- г) 22. децембар

НАСТАВНА ТЕМА: ГРАЂА ЗЕМЉЕ

1. ИСХОД

- разликује еволутивне фазе сфера на Земљи и њихова главна обележја

Основни ниво

Заокружите слово испред тачног одговора. Током јуре Пангеа је раздвојена на Лауразију и Гондвану. Током које ере се то догодило?

- а) у мезозоику
- б) у кенозоику
- в) у прекамбрији
- г) у палеозоику

Средњи ниво

Допуни реченицу.

Геолошка епоха карактеристична по појави ледених доба назива се _____.

Напредни ниво

Допуни реченицу.

Већина раседних планина формирана је у палеозоику, покретима _____ и _____ орогенезе.

2. ИСХОД

- изводи закључке о утицају унутрашњих сила на настанак минерала и стена и формирање рељефа користећи примере у Србији и у свету

Основни ниво

По начину постанка стене се деле на: а) магматске, б) седиментне и в) метаморфне

Испред назива стене напиши слово оне групе којој припада :

___ габро, ___ гранит, ___ лес, ___ мермер, ___ сијенит, ___ гнајс, ___ пешчар, ___ базалт

Средњи ниво

Упиши назив стене која настаје метаморфозом:

а) кречњака _____ б) гранита _____

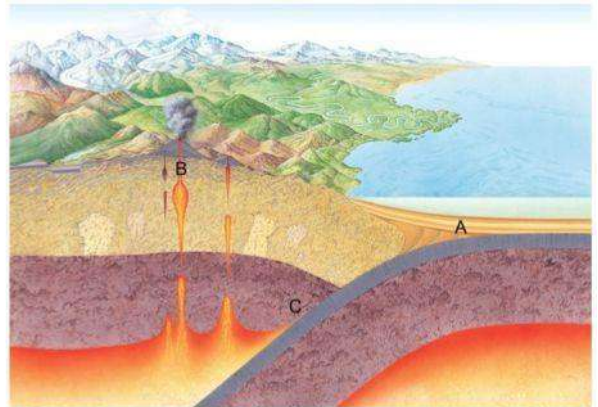
Напредни ниво

Посматрај слику и одговори на следећа питања.

1. Формирање крпих стена је приказан у тачки А?

2. Формирање крпих стена је приказан у тачки Б?

3. Формирање крпих стена је приказан у тачки Ц?

НАСТАВНА ТЕМА: РЕЉЕФ ЗЕМЉИНЕ ПОВРШИНЕ

1. ИСХОД

- разврстава облике рељефа према типу настанка у зависности од деловања ендогених и егзогених процеса на примерима у локалној средини и у свету

Основни ниво

Заокружите слово испред тачног одговора. Рељефни облик приказан на приложеној фотографији је настао:

- а) крашким процесима
- б) маринским процесима
- в) глацијалним процесима
- г) еолским процесима

Средњи ниво

Упиши одговарајуће слово поред облика флувијалног облика рељефа:

- а) Дунав ___ кањон
- б) Колордо ___ водопад
- в) Игуасу ___ делта
- г) Брамапутра ___ речно острво
- д) Маражо ___ Ђердапска клисура

Напредни ниво

Који облик рељефа је приказан на фотографији и од које стене је изграђен?

Облик рељефа _____ Назив стене _____

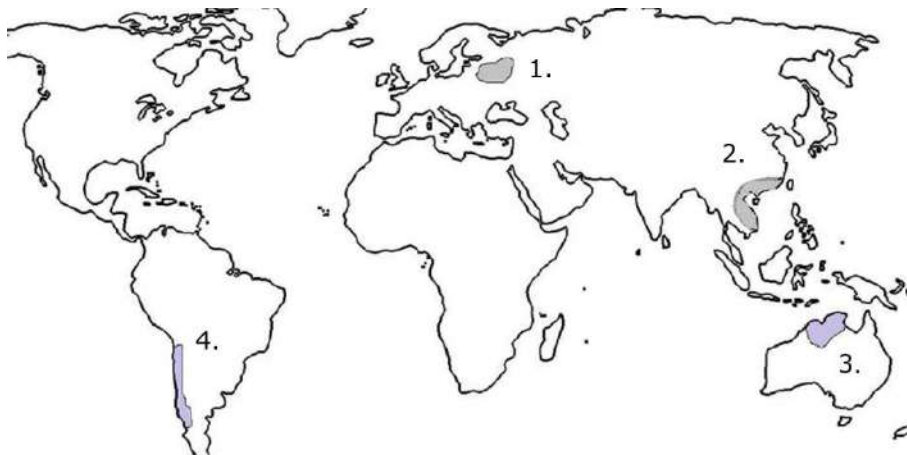
2. ИСХОД

- предвиђа које последице по човека могу да настану деловањем геохазарда и наводи мере превенције и заштите

Основни ниво

Карта приказује подручја света угрожена једном природном или антропогеном појавом која угрожава околину и људе. Упишите број са карте који одговра наведеном процесу.

- а) потрес _____ в) тропски циклон _____
б) дефорестација _____ г) шумски пожари _____

Средњи ниво

Како настају одрони и које су мере заштите од њих?

Напредни ниво

Како настају клизишта или урвине и које су мере превенције од њиховог деловања?

3. ИСХОД

- оцењује улогу човека као фактора и модификатора у процесу формирања рељефа

Основни ниво

За коју привредну делатност су везани највећи облици антропогене ерозије у Србији?

Средњи ниво

Наведи директне антропогене процесе:

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____

Напредни ниво

Које су последице антропогене акумулације?

НАСТАВНА ТЕМА: АТМОСФЕРА

1. ИСХОД

- анализира процесе у ваздушном омотачу и њихов утицај на временске прилике на Земљи користећи географске карте и ИКТ-е

Основни ниво

На линије поред назива инструмента упиши климатски елеменат који овај инструмент бележи/мери:

1. термометар _____
2. плувиометар _____
3. барометар _____
4. хигрометар _____

Средњи ниво

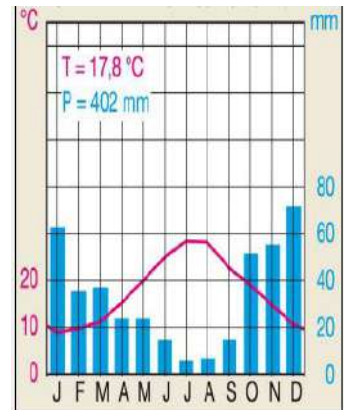
Заокружи слово испред тачног одговора. Ако ветар дува из области А у област Б, можеш да закључиш да област А има већу вредност:

- а) влажности ваздуха
- б) географске ширине
- в) географске дужине
- г) ваздушног притиска

Напредни ниво

Закружи слово испред тачног одговора. На дијаграму су приказане вредности просечне месечне температуре ваздуха и количине падавина некоег места на Земљи. У којој климатској области се налази то место?

- а) планинској климатској области
- б) екваторијалној климатској области
- в) субполарној климатској области
- г) медитеранској климатској области

2. ИСХОД

- критички процењује активности човека на промене у атмосфери

Основни ниво

Закружи слово испред тачног одговора. Која од следећих појава није последица глобалног загревања?

- а) топљење ледника
- б) пораст нивоа Светског мора
- в) учестала појава поплава
- г) учестала појава суша
- д) киселе кише

Средњи ниво

Наведи човекове активности које утичу на стварање ефекта стаклене баште.

Напредни ниво

Објасни настанак киселих киша и последице које настају њиховим излучивањем.

НАСТАВНА ТЕМА: ХИДРОСФЕРА

1. ИСХОД

- доводи у везу и илуструје однос подземних и површинских вода и указује на значај Светског мора и копнених вода

Основни ниво

Заокружи Т уколико је тврдња тачна или Н уколико је нетачна.

- а) Морске струје настају под утицајем сталних или периодичних ветрова.

Т Н

б) Гејзири су јаки силазни извори. Т Н

в) Узвишење које дели два суседна слива назива се вододелница. Т Н

г) Криптодепресије су језера чији је ниво изнад, а дно испод нивоа Светском мора. Т Н

Средњи ниво

Закружи слово испред тачног одговора. Који тип ушћа је приказан на слици?

- а) делта
- б) естуар
- в) нормално ушће
- г) ниједно од наведених

Напредни ниво

Зашто ће вода постати главни природни ресурс у будућности?

2. ИСХОД

- истражује узроке различитих водопривредних проблема у свету и код нас и изводи закључке о значају водних ресурса за свакодневни живот човека

Основни ниво

У левој колони налазе се географски појмови, а у десној њихова значења. Упиши одговарајућа слова на линије испред тачних објашњења.

а) филтери	_____ домаћинства
б) хлађење воде	_____ термоелектране
в) затворени циклус потрошње воде	_____ пољопривреда
г) смањење употребе вештачких ђубрива	_____ индустрија и рударство

Средњи ниво

Како настају поплаве и које су мере заштите у борби против поплава?

Напредни ниво

Који су главни загађивачи воде у нашем граду и које мере заштите би требало да се спроведу да би се смањило загађење?

НАСТАВНА ТЕМА: БИОСФЕРА

1. ИСХОД

- разликује главне типове земљишта, доводи у везу њихова својства са условима формирања и примерима у Србији и свету и илуструје њихову економску вредност

Основни ниво

Упиши назив земљишта. На лесној подлози формира се степско земљиште

_____ или _____.

Средњи ниво

Наведи назив земљишта заступљеног у условима средоземне климе и биљне културе које се на њему гаје.

Напредни ниво

Уз помоћ интернета и педолошке карте истражити типове земљишта који се јављају у нашем крају, описати њихове карактеристике и навести шта се на њима гаји.

2. ИСХОД

- примерима и помоћу географске карте објашњава законитости хоризонталног и вертикалног распореда биома

Основни ниво

За који тип климе се везује појава следећих биљних заједница:

а) селваси _____

б) тундре _____

в) степе _____

Средњи ниво

Који вертикални спратови се најчешће издвајају на планинама умереног појаса?

Напредни ниво

Објасни карактеристике биљног и животињског света пустиња.

3. ИСХОД

- анализира утицај човека на земљиште, живи свет и биоразноликост на примерима из света и локалне средине користећи се географским картама и ИКТ-ом

Основни ниво

Закружи слова испред тачних одговора. Губитак биодиверзитета настаје због:

- а) загађења
- б) кружења воде у природи
- в) смањивања станишта
- г) развоја пољопривреде
- д) свега наведеног

Средњи ниво

Наведи две најзначајније негативне последице понашања човека према биљном и животињском свету.

Напредни ниво

На немој карти света означи области тропских кишних шума. Објасни њихов значај за састав атмосфере и климу на Земљи.

НАСТАВНА ТЕМА: ГЕОНАСЛЕЂЕ

1. ИСХОД

- дефинише појам геонаслеђа и аргументује потребу за његовом заштитом

Основни ниво

Закружи слова испред тачних одговора. У Србији, критеријуми за проглашење објеката геонаслеђа су:

- а) степен очуваности
- б) близина града
- в) близина саобраћајница
- г) репрезентативност
- д) број туриста

Средњи ниво

Допуни реченицу. Територије на којима се кроз одрживи развој штити и промовише геонаслеђе називају се _____.

Напредни ниво

Наведи четири геолошке и геоморфолошке категорије у које су сврстани објекти геонаслеђа.

ПРОВЕРА ОСТВАРЕНОСТИ ИСХОДА ЗА ДРУГИ РАЗРЕД

По завршетку другог разреда ученик ће бити у стању да:

НАСТАВНА ТЕМА: ДРУШТВЕНА ГЕОГРАФИЈА

1. ИСХОД

- користи картографски метод у објашњавању процеса у географском простору

Основни ниво

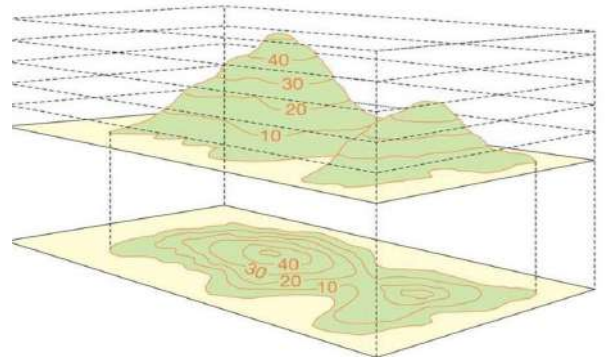
Заокружи слово испред тачног одговора. Топографске карте:

- припадају ситноразмерним картама и налазе се у географском атласу
- користе се за приказивање великих делова Земљине површине
- користе се у размерама од 1 : 25 000 до 1 : 200 000

Средњи ниво

Допуните следеће реченице:

- приказана слика показује начин израде _____ карте
- затворене криве линије која повезују места са истом надморском висином називају се _____
- облик и растојање ових линија указује на изглед _____.

Напредни ниво

Допуни следеће реченице: на топографској карти размера 1 : 100 000, уцртан квадрат странице 2 cm приказује површину у природи од _____. Дужина странице квадрата на топографској карти размера 1 : 50 000 којим је представљена иста површина простора, износи _____

_____.

2. ИСХОД

- анализира и израђује тематске карте

Основни ниво

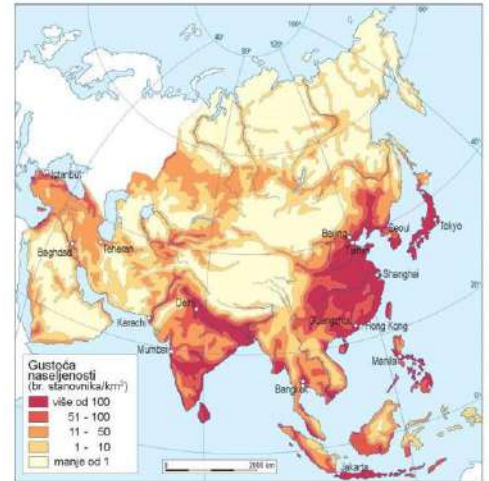
Приказана карта је општегеографска/тематска

Средњи ниво

За тачне одговоре заокружите слово Т, а за нетачне слово Н

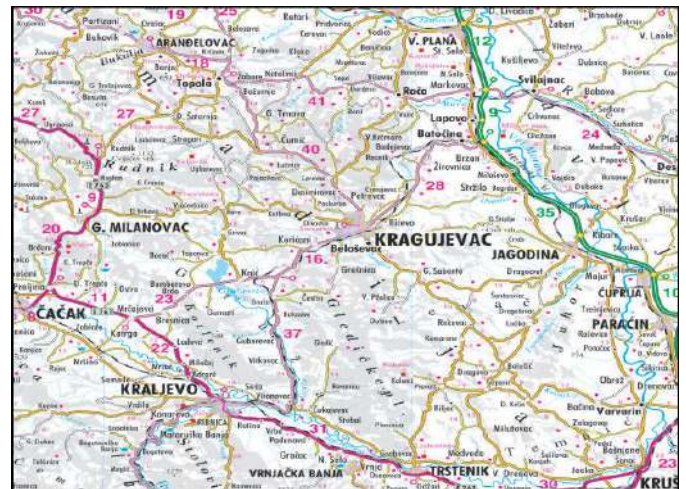
а)	у област најмање густине насељености спада и Арабијско полуострво	Т	Н
б)	Западна Азија је најгушће насељени део континента	Т	Н
в)	Источна Азија и долине Ганга и Брамапутре су најгушће насељени делови Азије	Т	Н

Напредни ниво

Допуните следеће реченице.

- а) приказана тематска карта спада у групу _____
- б) бројеви на карти означавају _____
- с) најзначајнија саобраћајница је приказана _____ бојом.

3. ИСХОД

- реализује истраживачки пројекат на задату тему

Основни ниво

Припремити по једну топографску, тематску, општегеографску и информативну карту

Средњи ниво

На хамер папиру издвојити по 3 одлике за по једну топографску, тематску, општегеографску и информативну карту

Напредни ниво

Саставити од немих карата по једну топографску, тематску, општегеографску и информативну карту и извршити анализу

НАПОМЕНА: подразумева се познавање исхода из основне школе

НАСТАВНА ТЕМА: СТАНОВНИШТВО И ДЕМОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ

1. ИСХОД

- користи статистичке изворе и средства ИКТ-а у анализи демографских диспаратета у свету и одабраним регијама

Основни ниво

Са сајта population.org.un преузети податке о кретању броја становника за државе Боцвана и Бугарска и то за 1950, 1970, 2000 и 2020. годинау. Приказати табеларно.

Средњи ниво

Са сајта population.org.un преузети податке о кретању броја становника за државе Боцвана и Бугарска и то за 1950, 1970, 2000 и 2020. годинау. Приказати табеларно и анализирати стопу раста.

Напредни ниво

Са сајта population.org.un преузети податке о кретању броја становника за државе Боцвана и Бугарска и то за 1950, 1970, 2000 и 2020. годинау. Приказати табеларно, анализирати стопу раста и извести закључак о даљем процесу кретања броја становника.

2. ИСХОД

- објашњава факторе популационе динамике и доводи их у везу са степеном друштвено-економског развоја

Основни ниво

На линијама упишите бројеве тако што чете повезати одређене делове света или државе са одликама популационе динамике.

1	Европа		висока стопа раста услед високе стопе наталитета
2	Африка		висока стопа раста услед обимне имиграције
3	Нигер		најнижа просечна годишња стопа раста
4	Бахреин		највиша просечна годишња стопа раста

Средњи ниво

За следеће тврдње уколико су тачне заокружите слово Т, а уколико су нетачне слово Н.

а)	око 80 % светског становништва живи до 500 m.n.v.	Т	Н
б)	највећа концентрација људи јесте у жарком појасу	Т	Н
в)	у високоразвијеним деловима света појава великих градова везује се за процес индустријализације	Т	Н
г)	Смањењу смртности у свету допринео је развој и употреба здравствених средстава у борби против бројних болести	Т	Н

Напредни ниво

Наведите и објасните два примера на који начин друштвено-економски развој утиче на популациону динамику у свету

1. _____

2. _____

3. ИСХОД

- критички вреднује ефекте популационе политике и предлаже мере популационог развоја у будућности

Основни ниво

У следећим реченицама подвуците речи које ће означавати тачност тврдње,

Скуп акција, мера и програма које спроводи држава у циљу утицаја на број становника и његово кретање назива се **популациона динамик/популациона политика**. Уколико је рађање недовољно доносе се мере за **повећање/смањење рађања**, а уколико је рађање прекомерно доносе се мера за **повећање/смањење рађања**.

Средњи ниво

Уписивањем бројева на празним линијама повежите следеће тврдње.

1	рађање деце		старење становништва
2	недовољно рађање деце		обнављање становништва
			депопулација
			ревитализација старосне структуре

Напредни ниво

Наведите и објасните три мере пулационе политике које спроводи Р Србија.

1. _____

2. _____

3. _____

4. ИСХОД

- разматра демографске пројекције на глобалном и регионалном нивоу

Основни ниво

Заокружи слова испред тачних одговора

- а) демографска транзиција представља прелазак држава са високог фертилитета и морталитета на ниски фертилитет и морталитет
- б) демографска транзиција представља прелазак држава са високог фертилитета и ниског морталитета на ниски фертилитет и високи морталитет
- в) демографска транзиција представља прелазак држава са ниског фертилитета и високог морталитета на високи фертилитет и ниски морталитет
- д) на демографску транзицију утиче друштвено-економски развој државе, развој медицине, фармакологије...

Средњи ниво

У следећим реченицама подвучите тачне делове како би дата реченица била тачна.

Земље у развоју налазе се у фази 2/фази 3 демографске транзиције. У фази 2 демографске транзиције долази до значајног опадања стопе наталитета/стопе морталитета. Као последица овог опадања долази до демографске експлозије/демографске депопулације. Старосна пирамида се сужава/шири при дну у доњем делу.

Напредни ниво

Наведите којој фази демографске транзиције припадају државе у нашем региону и шта се може очекивати у наредном периоду са природним кретањем становништва.

НАПОМЕНА: подразумева се познавање исхода из основне школе

НАСТАВНА ТЕМА: РУРАЛНИ И УРБАНИ ПРОСТОР

1. ИСХОД:

- користи географску карту доводи у везу географски положај насеља са његовим развојем

Основни ниво

На линијама упишите бројеве тако што чете повезати одређене делове света или државе са одликама популационе динамике.

1	настају на узвишењима и били су заштићени зидовима	Лепенски вир
2	развијају се на основу саобраћајних и трговачких функција	средњовековни градови
3	настало је на обали Дунава у Ђердапској клисури	грчки градови
4	настају прво на обалама и острвима, а касније у унутрашњости	лучки градови
		римски градови

Средњи ниво

Заокружи слово испред тачног одговора.

- Средовековни град карактерише планска градња са правилном мрежом улица
- Збијена сеоска насеља су најбројнија у областима где не постоји дуг континуитет насељавања
- Разбијена сеоска насеља имају малу површину и велику густину насељености
- Пример ренесансног града богатих породица са мноштво великих палата је Фиренца

Напредни ниво

Објасните две важне функције града које представљају главне факторе његовог развоја.

2. ИСХОД

- успоставља однос између процеса у развоју насеља и економског и популационог развоја користећи географску карту и ИКТ

Основни ниво

На линијама упишите бројеве тако што ћете повезати фазе урбанизације са њиховим одликама

1	примарна фаза		развој индустрије, расте удео градског становништва и чини 2/3 укупног становништва, захтева много радне снаге
2	секундарна фаза		карактеристична је за најразвијеније државе, више од 2/3 становништва живи у градовима, стварају се метрополитанске регије
3	терцијарна фаза		низак степен урбанизације, градови су мали, кључна делатност је пољопривреда

Средњи ниво

Дате су четири реченице. уколико су тачне заокружите слово Т, а уколико су нетачне слово Н.

а)	земље у развоју имају низак степен урбанизације и бележе најбржи пораст пулације градске	Т	Н
б)	највећи степен урбанизације имају развијене земље и износи преко 90 %	Т	Н
в)	на глобалном нивоу урбана транзија још није завршена	Т	Н
г)	урбана експлозија се десила у 21. веку	Т	Н

Напредни ниво

Користећи сајт population.un.org наведите 5 највећи урбаних агломерација на свету у 2020. години.

	држава	град	број становника
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			

3. ИСХОД

- објашњава поларизацијске процесу у развоју насеља и даје примере на локалном и глобалном нивоу

Основни ниво

Повежи појмове са њиховим описом тако што ћеш уписати одговарајући број у празна поља.

1	депопулација		стихијски и неплански раст грдова
2	индустријализација		прелазак са мануфактуре на индустријску производњу
3	урбанизација		напуштање пољопривреде
4.	деаграризација		просторно ширење градова
5.	субурбанизација		пресељавање градског становништва у приградска насеља
6.	псеудоурбанизација		

Средњи ниво

Допишите називе за следећа објашњења.

1. лажна урбанизација, стварају се сиротињске четврти без основних услова за живот, неплански раст градова _____
2. пресељење становништва из урбаних у руралне делове и у ненасељене области, али не у околину града _____
3. пресељење градског становништва у приградска подручја услед погоршавања еколошких, стамбених и саобраћајних услова живота _____
4. демографско старење карактеристично за рурална подручја _____

Напредни ниво

Објасните узроке следећих појмова и наведите по један пример на локалном нивоу.

ПСЕУДОУРБАНИЗАЦИЈА _____

ПРИМЕР _____

ДЕАГРАРИЗАЦИЈА _____

ПРИМЕР _____

НАСТАВНА ТЕМА: ПРИВРЕДА И ГЕОГРАФСКИ ПРОСТОР

1. ИСХОД

- анализира утицај природних и друштвених фактора на развој привреде у целини и појединих привредних делатности

Основни ниво

За следеће факторе који утичу на развој привреде означите да ли су природни или друштвени:

људски ресурс _____, организација производње _____,

климатске прилике _____, тип земљишта _____, ниво научно-технолошког развоја _____.

Средњи ниво

Дате су четири реченице. уколико су тачне заокружите слово Т, а уколико су нетачне слово Н.

а)	Државе Југозападне и Централне Азије зависе од увоза енергената	Т	Н
б)	Диверзификација подразумева проширење асортимана производа	Т	Н
в)	На снажан развој Индије све више утиче квалификована радна снага, природни ресурси и научно-технолошки развој	Т	Н
г)	Застарела технологија, необразована радна снага и недостатак инвестиција су само неки од проблема привредног развоја држава у развоју	Т	Н

Напредни ниво

Објасните утицај природних и друштвених фактора и специјализације на развој пољопривреде у Србији и Грчкој.

2. ИСХОД

- доводи у везу ниво развијености привреде у целини и појединих привредних грана са стањем животне средине и социјалним односима у изабраним регијама

Основни ниво

Заокружи слово испред тачаног одговора.

- индустријализација је омогућила побољшање животног стандарда и очување квалитета животне средине
- трансформација географског простора настаје као последица привредног развоја
- за велике градове у целом свету карактеристично је велико загађење ваздуха и непланска градња

Средњи ниво

У следећим реченицама подвуците речи које ће означавати тачност тврдње,

Веће еколошке проблеме у свету стварају **развијене земље / земље у развоју**. Под утицајем нове научно-технолошке револуције и јачање **секундарног / услужног сектора**, често се „прљава“ индустрија због јефтине радне снаге и ниских пореза премешта у **економски развијене / економски неразвијене земље**, које су данас еколошку најугроженије.

Напредни ниво

Наведите бар четири велика еколошка изазова на почетку 21. века.

- _____
- _____
- _____
- _____

3. ИСХОД

- **издваја економско-географске регије света, користи изворе економске статистике и тематске економске карте**

Основни ниво

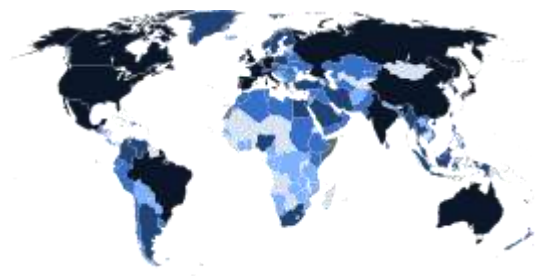
Подвуците државу која **не припада** групи седам високоразвијених држава (Г7)

Аустралија, САД, Јапан, Немачка, УК, Италија, Канада, Француска.

Средњи ниво

Карта приказује БДП у свету за 2021. годину. Посматрајући карту повежите боје са понуђеним одговорима тако што ћете у празна поља унети одређени број.

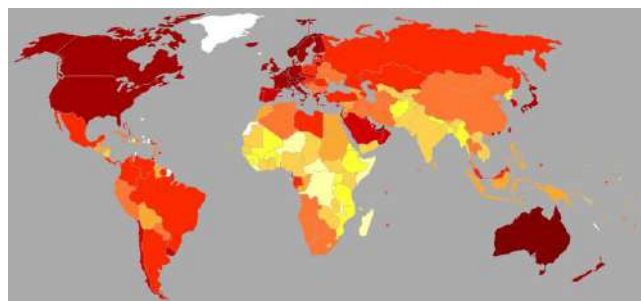
1	тамно плава		земље екстремног сиромаштва
2	црна боја		земље у развоју
3	светло плава		високоразвијене државе

Напредни ниво

Посматрајући карту држава просечног БДП по становнику издвојите по две државе за следеће групе:

земље са ниским дохотком (мање од 1190 УСД по ст.)		
земље са нижим средњим дохотком (1190-4050 УСД по ст.)		
земље са вишим средњим дохотком (4050-13830 УСД по ст.)		
земље са високим дохотком (више од 13830 УСД по ст.)		

4. ИСХОД

- **критички вреднује утицај мултинационалних компанија и међународних организација на развој и функционисање међународне трговине и неравномеран економски развој у свету**

Основни ниво

Подвуци тачне тврдње.

Међународна економска организација која пружа финансијску помоћ земљама у развоју назива се **Светска банка / Г7**. Седиште организације је у **Женеви / Вашингтону**. Србија **је члан / није члан** те организације.

Средњи ниво

Повежите следеће међународне организације са описом тако што ћеш уписати одговарајући број у празна поља.

1	ОПЕК		спречавање дискриминације слободне трговине, отвореност тржишта и увођење повластица за неразвијене земље
2	СТО		развијање трговинских односа, убрзавање економског развоја и усклађивање економских политика
3	НАФТА		слободна трговина, промет робе и капитала укидање царина између САД, Канаде и Мексика
4.	АСЕАН		заједничка политика у области производње и продаје нафте на светском тржишту
5.	ОЕЦД		

Напредни ниво

Наведите четири позитивне карактеристике пословања мултинационалних компанија (МНК) и две негативне карактеристике.

	позитивне карактеристике		негативне карактеристике
1.		1.	
2.		2.	
3.			
4.			

НАСТАВНА ТЕМА: ПОЛИТИЧКО-ГЕОГРАФСКИ ПРОЦЕСИ

1. ИСХОД

- разликује појам политички статус и хијерархију организације територије

Основни ниво

Означите да ли су следеће тврдње тачне Т или нетачне Н:

а) величина територије обавезно одређује политичку моћ државе	Т	Н
б) власт је најважније обележје државе	Т	Н
в) када је власт државе јача од свих власти домаћих и међународних организација представља суверенитет	Т	Н
г) економска вредност територије произилази од њене величине	Т	Н

Средњи ниво

Уписивањем симбола \dagger или \surd повежите одлике са типом територије:

	посебан режим наметнут неком подручју	Ватикан	некада Палау	примењен је старатељски принцип	некада Трст	укључује копнену и водену површину и ваздушни простор
територија државе						
територија под међ. управом						
интернационализована подручја						

Напредни ниво

Издвојите по три одлике и тиме направите разлику између територије државе и зависне територије.

	територије државе	зависне територије.
1.		
2.		
3.		

2. ИСХОД

- уочава ефекте центрипеталних и центрифугалних друштвено-политичких процеса на територијални интегритет и суверенитет државе

Основни ниво

Дати су појмови који објашњавају два супротна процеса на политичкој карти света. Повежи их са њиховим објашњењем уписивањем бројева у празна поља.

1.	интеграција		економско-политико уједињавање и сарадња држава
2.	дезинтеграција		Тежња народа за стварањем властитих независних држава

Средњи ниво

Дати су појмови који објашњавају центрипеталне процесе на политичкој карти света. Повежи их са њиховим објашњењем уписивањем бројева у празна поља.

1.	субнација		тежња ка територијалној аутономији и политичкој децентрализација
2.	иредентизам		одвајање нац. мањине од државе с којом се она не идентификује културно, етнички, верски, расно...
3.	сепаратизам		тежи да споји државу с делом суседне државе у којој су "одвојена браћа" у мањини
4.	регионализам		мали "народи немају своју "матичну домовину" изван државе у којој живе

Напредни ниво

Дати су примери центрипеталних и центрифугалних процеса у свету. Уписивањем бројева у празна поља шпвежи називе са тим примерима.

1.	субнација		примери су ЕУ, САД
2.	иредентизам		Баски и Каталонци у Шпанији, Роми у бројним државама
3.	сепаратизам		Каталонија у Шпанији - Шкотска у Великој Британији - Квебек у Канади
4.	интеграција		рат Пакистана за Кашмир

3. ИСХОД

- раздваја фазе у еволуцији политичке карте света од средине 19. века до данас

Основни ниво

Заокружите **не тачан** одговор.

- a) највећи број афричких држава стекло је независност током 19. века
- b) велике промене на политичкој карти Европе догодиле су се 90-тих година 20. века
- c) највећи број јужноамеричких држава стекло је независност током 19. века
- d) више од 100 држава независност је стекло у четвртој фази

Средњи ниво

На карти су приказане некадашње колоније:

- a. Велике Британије
- b. Холандије
- c. Француске
- d. Немачке или
- e. Шпаније

Напредни ниво

Одговорите на следећа питања:

- a) на карти су приказане некадашње колоније

- b) највећи број ових држава стекле су независност у _____ веку током _____ фазе деколонизације
- c) наведите називе бар две државе са карте
_____ и _____

НАСТАВНА ТЕМА: РЕГИОНАЛНО ГЕОГРАФСКЕ ТЕМЕ И ГЛОБАЛНИ ПРОЦЕСИ

1. ИСХОД

- анализира везе између природних ресурса, демографских процеса и степена економског развоја на примерима регија уз помоћ карте и ИКТ

Основни ниво

Заокружи тачан одговор : Највећу зараду од туризма у 2018. години остварила је:

- a) Италија б) Грчка в) Шпанија г) САД

Средњи ниво

У следећим реченицама подвуците речи које ће означавати тачност тврдње.

Земље Југозападне Азије / Источне Азије су се највише географски трансформисале захваљујући гвозденој руди / нафти. Пре него што су почеле да остварују велику зараду те државе биле сиромашне /богате, стална насеља су им била везана за примирје / оазе, док су већину становништва чинили номади.

Уписивањем симбола + или √ повежите одлике са понуђеним државама.: (2,5 поена)●●

	урбана регија Колкота	урбана регија Карачи	вулкан Мајон	делта Бисерне реке	систем ЈТ just in time (тачно на време)
Индија					
Пакистан					
Кина					
Јапан					
Филипини					

Напредни ниво

Наведите четири одлике Фламманског дијаманта

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

2. ИСХОД

- доводи у везу регионалне проблеме са типовима економског развоја на примерима у свету

Основни ниво

Заокружите тачан одговор.

- a) у великом броју држава Европе још увек владају диктаторски режими
- b) у великом броју држава Субсахарске Африке још увек владају диктаторски режими
- c) у великом броју држава Јужне Америке још увек владају диктаторски режими

Средњи ниво

На празним линијама наведите за које континенте, односно области, су карактеристични следећи регионални проблеми

- a) социјална неједнакост, сиромаштво, организовани криминал и политичка нестабилност доприносе повећаном насиљу у овом делу света _____
- b) овај регион карактерише велики број природних катастрофа: тропски циклони, поплаве, суше, пожари, земљотреси, цунамији итд _____
- c) мигрантска криза или избегличка криза односи се на оериод од 2015. године. Азиланти и економски мигранти у великом броју долазе до држава овог континента _____

Напредни ниво

Објасните последице процеса деколонизације на стабилност афричког континента.

3. ИСХОД

- објашњава утицај глобалних процеса на очување идентитета на примерима из регију у свету

Основни ниво

Заокружите две европске државе које су примиле највећи број захтева за азил у периоду од 2008-2017.

а) Италија б) Немачка в) Аустрија г) Француска д) УК

Средњи ниво

Повежите језик са државом у којој је тај језик најзастопљенији, уједно и службени тако што ћеш у празна поља уписати одговарајући број

1.	шпански		Гвајана
2.	португалски		Венецуела
3.	енглески		Бразил
4.	француски		Нигер

Напредни ниво

Објасните утицај колонијалних освајања на идентитет потчињених народа и наведите бар два примера

ПРОВЕРА ОСТВАРЕНОСТИ ИСХОДА ЗА ТРЕЋИ РАЗРЕД

По завршетку трећег разреда ученик ће бити у стању да:

НАСТАВНА ТЕМА: ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ СРБИЈЕ У ЕВРОПИ

1. ИСХОД

- анализира утицај природних услова на друштвено-географски развој Балканског полуострва и Подунавља;

Основни ниво

Заокружи слово испред нетачног одговора.

- а) Крф, Крит и Родос су туристичке дестинације у Бугарској
- б) југоисточни део Балканског полуострва има велики саобраћајни значај
- с) климатске прилике на Балканском полуострву делују повољно на привредни развој

Средњи ниво

Допуните следеће реченице:

- а) у јужном делу Балканског полуострва заступљена је _____ клима
- б) Балканско полуострво има велики _____ значај, нарочито његов југоисточни део
- с) Истра, Макарска ревијера, острва Хвар и Драч, Дубровник су главне туристичке дестинације _____ (држава)

Напредни ниво

Објасните утицај природних услова на друштвено-географски развој Балканског полуострва и Подунављ

2. ИСХОД

- установи сличности и разлике географског положаја Србије и суседних држава;

Основни ниво

Заокружите два тачна одговора:

- а) Србија је као и Мађарска балканска земља
- б) Србија је као и Бугарска балканска земља
- с) Србија је континентална земља као и Црна Гора
- д) Србија је континентална држава као и Северна Македонија

Средњи ниво

За тачне одговоре заокружите слово **Т**, а за нетачне слово **Н**

а)	на карти је приказан Коридор 7	Т	Н
б)	приказан Коридор је друмско-железнички	Т	Н
в)	приказани Коридор креће се Моравско-вардарском и Нишавско-маричком удолином	Т	Н
г)	на карти је приказан Коридор 10		

Напредни ниво

Допуните следеће реченице.

а) наведите државе Балканског полуострва преко чије територије не прелази Коридор 10

б) наведите државе Балканског полуострва преко чије територије не пролази Коридор 7

НАСТАВНА ТЕМА: ФИЗИЧКО-ГЕОГРАФСKE КАРАКТЕРИСТИКЕ

1. ИСХОД

- објашњава физичко-географске елементе простора Србије у смислу генезе, типологије и њихових важних карактеристика

Основни ниво

На линијама упишите бројеве тако што чете повезати одређене делове света или државе са одликама популационе динамике.

1	гласијална ерозија		Телчка пешчарае
2	крашка ерозија		Овчарско-кабларска клисура
3	еолска акумулација		Лазарева пећина
4	флувијална ерозија		

Средњи ниво

Дати су појмови Багеј, Тамиш, Дрина, Лим, Увац, Колубара, Ветерница и Нишава. Допуни реченице понуђеним појмовима тако да тврдња буде тачна.

- а) највећа притока Тисе на територији Војводине је _____
- б) најзначајнија притока Јужне Мораве је _____
- с) _____ напушта територију Србије код града Прибоја
- д) _____ настаје спајањем Обнице и Јабланице узводно од Ваљева

Напредни ниво

а) Наведите називе геотектонских јединица приказаних бројевима на карти.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

б) објасните настанак приказаних тектонских јединица

НАСТАВНА ТЕМА: ДРУШТВЕНО-ГЕОГРАФСKE КАРАКТЕРИСТИКЕ

1. ИСХОД

- вреднује утицај географских фактора на демографски развој, размештај становништва, насеља и привреде Србије

Основни ниво

Заокружите слова испред тачних одговора: демографска обејезја су:

1	популационо старење и стално опадајући ниво младих
2	стално опадајући ниво старих
3	висока стопа наталитета и висока стопа укупног фертилитета
4	опадање наталита и природног прираштаја

Средњи ниво

За следеће тврдње уколико су тачне заокружите слово Т, а уколико су нетачне слово Н.

а)	Примарна села су популационо највећа сеоска насеља	Т	Н
б)	села без развојне перспективе су уситњена, удаљена од главних комуникација и већих градова без индустријских погона	Т	Н
в)	субурбанизација је све израженија и довела је до интензивног повезивања града са његовом околином	Т	Н
г)	Србија у односу на европски просек спада у високо урбанизоване земље	Т	Н

Напредни ниво

Допишите на линијама одговарајући појам тако да тврдње буду тачне:

- а) најважнија руда _____ метала у Србији је бакар
- б) најважнија лежишта бакра у Србији су _____, _____ и _____
- с) руда Бакра се прерађује у топипоници бакра у _____

d) Колубарски басен лигнита снабдева термоелектране _____ и _____.

e) међу обновљивим изворима енергије у Србији, највећи потенцијал има _____

3. ИСХОД

- анализира уроке и последице актуелног стање у привреди Србији

Основни ниво

На линијама упишите бројеве тако што чете повезати одређене појмове са њиховим значењем

1	смањење учешћа индустрије и раст сектора услуга у БДП и запослености		транзиција
2	светски процес који карактерише либерализацију тржиштва у свим земљама убрзава међународно кретање робе, капитала, људи и све бржи развој технологија		деиндустријализација
3	процес преласка планске на тржишну привреду пражен социјалним, власничким, структурним и финансијским променама		реиндустријализација
4	развој нових индустрија које запошљавају високо стручан кадар		глобализација

Средњи ниво

У следећим реченицама подвуците речи које ће означавати тачност тврдње,

Политички сукоби почетком деведесетих година 20. века довели су до политичке и економске **интеграције / дезинтеграције** на простору СФЈ, што је **успорили / убрзало** увођење тржишне привреде у Србији и повећало њену изолацију у односу на светско тржиште. Тих година привреду Србије оптерећује **инфлација / хиперинфлација**, **домаћи дуг / спољни дуг**, што је довело до драстичног пада индустријске производње, **затварања / отварања** великих предузећа, **раст / пад** животног стандарда, **пад / пораст** незапослености, **имиграција / емиграција** младих у иностранство.

Напредни ниво

Објасните три кључна начина како становништво као друштвени фактор може утицати на развој пољопривреде Србије

1. _____
2. _____
3. _____

НАСТАВНА ТЕМА: РЕГИОНАЛИЗАЦИЈА СРБИЈЕ

1. ИСХОД:

- дефинише принцип регионализације и доводи их у везу са савременим просторно функционалним развојем Србије

Основни ниво

Заокружите **два слова** испред тачних одговора

- a) принцип регионализације је основно правили поделе хомогене Земљине површине на хетерогене географске регије
- b) уколико географски простор има више географских каактеристика, регионализација је једноставнија
- c) принцип регионализације је основно правили поделе хетерогене Земљине површине на хомогене географске регије
- d) уколико географски простор има више географских каактеристика, регионализација је сложенија

Средњи ниво

У следећим реченицама подвуците тачне делове и допуните их како би дата реченица била тачна.

- a) принцип регионализације је основно правили поделе **хомогене / хетерогене** Земљине површине на **хетерогене / хомогене** географске регије. Уколико географски простор има више географских каактеристика, регионализација је _____. Србија је у циљу спровођења политике регионалног развоја подељена на две статистичко функционалне целине Србија _____ и Србија _____. У њихов састав улазе **региони / области**. Смедерево припада региону _____ и _____ округу

Напредни ниво

Дефинишите географску регију и наведите три фактора која утичу на развој географске регије.

- a) _____
- b) _____
- c) _____

2. ИСХОД:

- изводи закључке о узајамном односу физичко-географских и друштвено-географских одлика на развој Србије и регионалних целина

Основни ниво

На линијама упишите бројеве тако што ћете повезати географске регије или њене поједине делове са природним облицима који их карактеришу.

1	алувијална равна Саве		Војводина
2	Багрданска клисура		Стари влах и Рашка
3	лесна зараван од Земуна до Вуковара		Велико Поморавље

4	Пештерска висораван, кањон Увца	Шумадија
		Нови Београд

Средњи ниво

Заокружи два слова испред тачних одговора.

- плодне и широке алувијалне равни Западне и Велике Мораве погодне су за гајење кукуруза и свих врста поврћа
- Западно Поморавље је доста сиромашно потенцијалом за развој бањског туризма
- најважнији природни ресурс Шумадије је плодно земљиште.
- ратарство, сточарство, руде обојених метала и лежипта лигнита су значајан потенцијал Западне Србије

Напредни ниво

објасните два утицаја физичко-географских фактора на друштвено-географске одлике Јужног Поморавља и потенцијал развоја.

- _____
- _____

2. ИСХОД

- помоћу општих и тематских географских карата демонстрира регионалне специфичности развоја становништва, привреде и насеља Србије и њених географских регија

Основни ниво

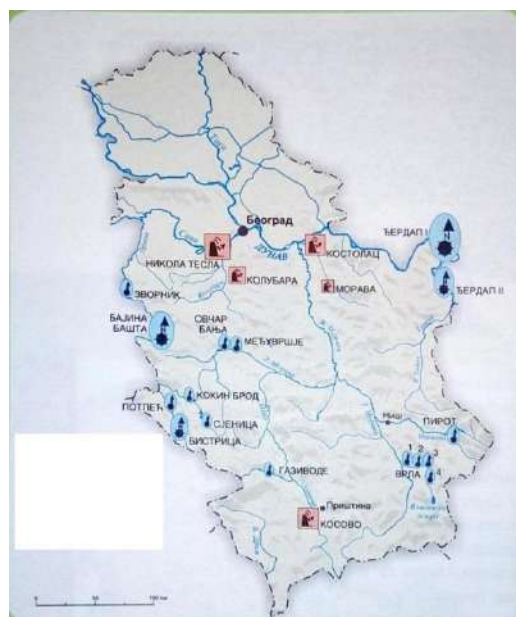
Посматрајући карту повежите следеће појмове са типом електране.

	Кокин Брод	Зворник	Морава	Никола Тесла	Међувршје
хидроелектрана					
термоелектрана					

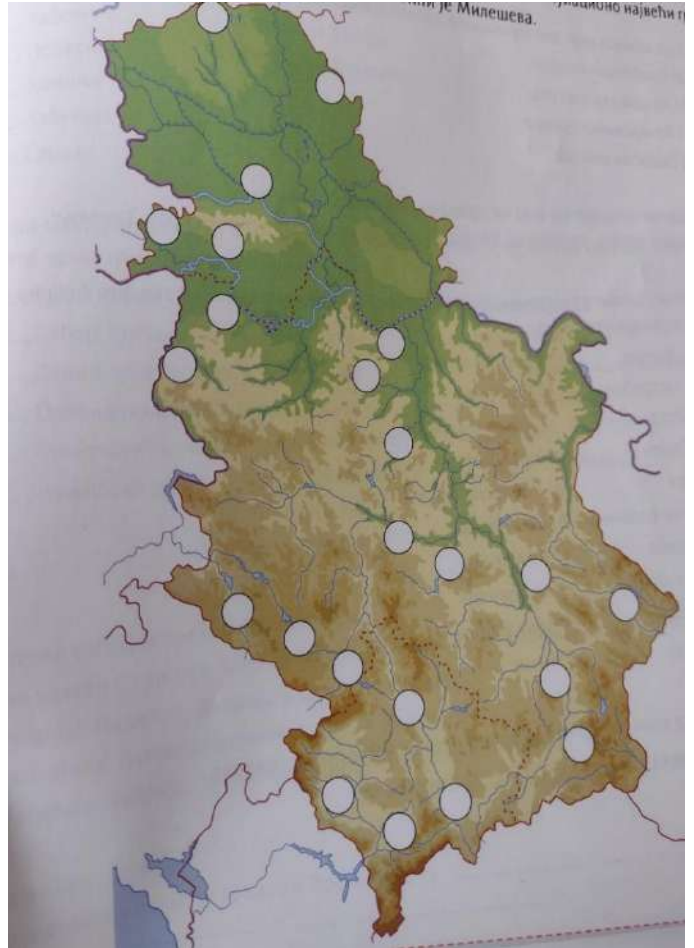
Средњи ниво

На географском приказу Србије упиши у празна поља бројеве који одговарају понуђеним појмовима.

- град на западу Срема
- град у коме је Матица српска
- други град по величини у Војводини

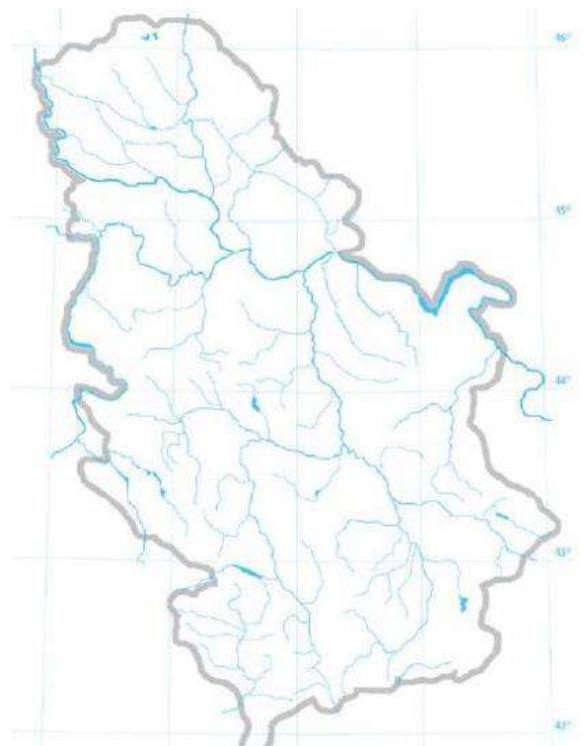
- 4) град у банату чија је околина позната по нафти
- 5) град чија је претеча Сирмијум
- 6) град код ушћа Ситнице у Ибар
- 7) највећи град у Метохији
- 8) град који је назив добио по сину цара Душана
- 9) град у подножју Паштрика
- 10) град где су забележене најниже температуре ваздуха у Србији
- 11) највећи центар црне металургији
- 12) бања са највишом температуром воде у Србији
- 13) најпосећенија бања у Србији
- 14) град који је био престоница кнежевине Србије
- 15) град у коме је бања Селтерс
- 16) град познат по цркви Лазарици
- 17) град који је 1915. био привремена престоница Краљевине Србије
- 18) град у подножју брда Хисар
- 19) град у подножју Видлича
- 20) град у чијој је околини налазиште јадарите
- 21) град на обали Саве у чијој се близини одиграла Битка на Мишару
- 22) популационо највећи град Старовлашко - рашке висије
- 23) град у чијој близини је Милешева

Напредни ниво

На немој карти Србије уцртај положај следећих појмова:

- a) црвеном бојом басене лигнита
- b) плавом бојом ХЕ „Кокин брод, ХЕ „Врла“, ХЕ „Овчар“ и ХЕ „Бистрица“
- c) зеленом бојом најпосећенију бању и најтоплију бању
- d) жутом бојом четири највећа града у Србији
- e) љубичастом бојом место са најнижом измереном температуром ваздуха у Србији
- f) браон бојом највеће природно језеро у Србији
- g) црном бојом три лежипта бакра
- h) наранџастом бојом манастир Суденица, манастир Жича, манастир Сопоћани и Пећку патријаршију

3. ИСХОД

- разликује просторе који имају својство осовине развоја у односу на неразвијена подручја

Основни ниво

Заокружите један нетачан одговор који се односи на осовине развоја :

- а) центри који имају функцију регионално-развојне интеграције геопростора
- б) често су то делови даље од градских агломерација и њиховог гравитационог утицаја
- в) у њима је све већа концентрација становништва и привредних делатности
- д) њихов развој подстиче ве веће регионалне неједнакости у Србији

Средњи ниво

Повежите бројевима осовину развоја са њеним одликама.

1.	Тимочка осовина развоја		у њеној утицајној сфери су Ужички крај, Моравички крај, Александровачка жупа, Драгачево и јужни делови Шумадије.
2.	Западноморавска осовина развоја		повезује функционалне зоне Смедерева, Пожареваца, Јагодине, Ћуприје Параћина, Ниша, Лесковца и Врања.
3.	Дунавско-савска осовина развоја		доминантну позицију у овој осовини развоја има Београд
4.	Моравска осовина развоја		Повезује Кладово, Неготин, Зајечар и Књажевац.

Напредни ниво

Наведите 6 заједничких пробелема неразвијених подручја Србије

- а) _____
- б) _____
- в) _____
- д) _____
- е) _____
- ф) _____

4. ИСХОД

- предвиђа ефекте заштите природних добара на животне и привредне активности људи

Основни ниво

Зокружите реченице које се односе на режим заштите.

- а) скуп мера и услова којим се одређује начин и степен заштите заштићеног природног подручја
- б) скуп мера и услова којим се одређује начин и степен заштите, коришћења, уређења и унапређења заштићеног природног подручја
- в) режим заштите дефинише локална самоуправа
- д) режим заштите дефинише Закон о заштити природе
- е) постоји режим заштите I, II и III степена

Средњи ниво

На основу текста, откриј о ком режиму заштите у заштићеним подручјима је реч.

„Овај режим заштите омогућава активности у циљу рестаурације, ревитализације и укупног унапређења заштићеног подручја, традиционалне делатности и ограничено коришћење природних ресурса на одржив и строго контролисан начин“ _____

Напредни ниво

Наведите забране и ограничења која предвиђа режим заштите III степена.

5. ИСХОД

- анализира успешне примере одрживог развоја у различитим областима и предлаже решења за примену одговарајућих модела у својој локалној средини

Основни ниво

Заокружите два слова испред тврдње које говоре о успешном примеру одрживог развоја.

- а) биомаса и биогаз располаже са највећим потенцијалом међу обновљивим изворима енергије. Коришћење биомасе има еколошку корист, отварају се нова радна места, подстиче економски раст и побољшава се енергетска вредност наше земље
- б) велику штету шумама наноси бесправна сеча, дуготрајна суша, загађење ваздуха, пожари итд. Човек својим активностима тешко може да утиче очување стања постојећих шума и оснивање нових.
- в) Чибук, Девреч и Соларис представљају успешне примере одрживог развоја
- г) ТЕ „Костолац“, ТЕ „Никола Тесла“ и ТЕ „Морава“ представљају успешне примере одрживог развоја

Средњи ниво

Означите да ли следеће активности представљају еколошки ризик по животну средину и живот човека.

		РИЗИК	НИЈЕ РИЗИК
а)	убрзани развој саобраћаја и путне инфраструктуре		
б)	инсталирање у све већој мери соларних панела		
в)	повећање броја туриста у планинским пределима, повећано водоснабдевање		
г)	неадекватна употреба минералних ђубрива и пестицида у пољопривреди		

д)	развој рударства и експлоатација минералних ресурса		
ђ)	инсталирање филтера за пречишћавање отпадних вода, издувних гасова, као и неадекватно одлагање чврстог отпада		

Напредни ниво

Наведите три примера у локалној средини који се сматрају штетним за животну средину и нису у функцији одрживог развоја

- 1) _____
- 2) _____
- 3) _____

НАСТАВНА ТЕМА: СРБИ ВАН СРБИЈЕ

1. ИСХОД

- изводи закључке о узроцима и последицама историјских и савремених миграција на просторни размештај Срба у регији и у свету

Основни ниво

Повежите бројевима временски период са дестинацијом ка којој су се кретали српски емигранти

1.	Канада. Аустралија и Јужна Америка		Велика Британија и САД
2.	исељавање у САД		између два светска рата
3.	после Другог светског рата		широм света
4.	шездесете године 20. века		крејем 19. века
5.	Распад СФРЈ		европске земље

Средњи ниво

Допуните следеће реченице.

- a) агломерација у којој живи највећа српска заједница у САД јесте _____
- b) главни разлог исељавања Срба одмах после Другог светског рата у Велику Британију и САД био је _____
- c) насељавање 8 000 српских породица у Будимпешту и Сентандреју догодило се под вођством _____ у _____ веку
- d) значајну улогу у очувању српског националног идентитета у свету има _____

Напредни ниво

Објасните улогу Српске православне цркве у очувању српског националног идентитета у свету.

2. ИСХОД

- упоређује положај националних мањина у Србији и положај Срба у земљама регије

Основни ниво

У којим државама региона је најбројније српско становништво?

Средњи ниво

Шта је утицало на смањење броја Срба у Хрватској?

Напредни ниво

Упореди правни положај националних мањина у Србији и припадника српског народа у региону.

3. ИСХОД

- процењује утицај различитих институција на очување националног идентитета Срба ван Србије

Основни ниво

Које државне институције сарађују са свим српским удружењима у дијаспори?

Средњи ниво

На који начин Срби у дијаспори негују и чувају национални идентитет?

Напредни ниво

Које су главне активности Српске православне цркве у дијаспори?

4. ИСХОД

- објашњава географски положај, физичко-географске, друштвеног-географске и регионалне одлике Републике Српске

Основни ниво

Допуни реченицу. У Републици Српској већину становништва чине Срби, а конститутивни народи су и _____ и _____.

Средњи ниво

Наброј националне паркове у Републици Српској.

Напредни ниво

Који су фактори развоја туризма Требињско-фочанске регије?
